

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

SPIRITUL REVOLUȚIONAR

Pe agenda politică românească din această săptămână, Plenara Comitetului Central al partidului și lucrările forumului legislativ suprem al țării s-au înscris ca momente de referință ce trimit spre o largă problematică a actualității noastre economice și sociale, dintr-o perspectivă menită să consolideze acest an ca an hotărâtor pentru îndeplinirea marilor obiective stabilite de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului. Sensul este acela al unei ample mobilizări de cuget și voință, al valorificării întregului potențial pentru realizarea exemplară a planului economic al acestui an, pentru perfecționarea mecanismului economico-financiar, într-un spirit de răspundere și competență care să ne exprime în înalt nivel în ceea ce privește producția de bunuri materiale și spirituale. Prin bogata sa ordine de zi, Plenara C.C. al P.C.R. a reliefat încă o dată atenția și preocuparea deosebită cu care partidul și secretariatul său general abordează în debateri colective, în încăle forumuri ale deciziei și responsabilității politice, ale democrației noastre muncitorești-revoluționare probleme fundamentale ale dezvoltării patriei, ale lumii progresului și civilizației socialiste pe care o edificăm și căreia îi aparținem. Cuvântarea pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit-o se constituie de aceea într-un magistral program de gândire și acțiune comunistă, document de amplă semnificație pentru modul în care ne concepem prezentul și viitorul, dinamica existenței noastre, spre atingerea aceluiași obiectiv esențial care este înscrisa României pe orbita unei țări socialiste mediu dezvoltate. Concluziile bilanțului economico-financiar pe 1987 evidențiază, cu puterea faptelor de neîgăduit, justitatea politicii partidului nostru de dezvoltare a forțelor de producție pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, de repartizare justă a veniturii naționale între fondul de consum și fondul de dezvoltare. Viața - subliniază secretarul general al partidului - realitățile demonstrează că puterea că numai și numai asigurând o acumulare rațională, o creștere corespunzătoare a fondului de dezvoltare se pot asigura înnoirea și perfecționarea continuă a tuturor sectoarelor economiei naționale, dezvoltarea continuă a patriei, creșterea - pe această bază - a avuției naționale și a nivelului de trai material și spiritual al poporului.

Văzută în contextul economic mondial, o asemenea apreciere, care are temele realităților proprii, constituie și linia de boltă a unei experiențe prezente și viitoare, dar ea îmbracă și o expresie politică de ordin principial. Analiza temeinică a situației internaționale, așa cum o realizează secretarul general al partidului, aduce în prim plan realități ca și perspective care cer o abordare nouă și o soluționare democratică a problemelor ivite, pentru înfăptuirea unei noi ordini economice și financiare mondiale. Prin prisma unei atari viziuni se exercită de fapt întreaga politică românească de pace și colaborare, în interesul concilierii active pe multiple planuri și în folosul însuși al umanității.

Dinamica actualității românești, rezultatele ca și perspectivele experienței economice pe care o străbatem și care are un viu ecou, o vie răsunare și în sfera organizării muncii și vieții sociale, în sfera democrației orânduirii noastre, reprezintă, așa cum deseori s-a subliniat, un vast domeniu al acțiunii politice. Nu întâmplător, de aceea, pe ordinea de zi a plenarei a figurat probleme care se întrepătrund și au acel corolar al gândirii și deciziei politice care emană de la partid și prin partid - conștiința întregii noastre națiuni. Să dezvoltăm tot mai puternic spiritul revoluționar, răspunderea față de patrie, față de popor, față de cauza socialismului, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu. Aceasta înseamnă că fiecare, în domeniul său, este dator să acționeze cu toată hotărârea pentru a-și îndeplini înalta răspundere ce-i revine. Este convingătoare aici și etica în sfera căreia se cuprind actul politic și demersul profesional, sint conținute și motivațiile ca și premeleze de ordin moral în lumina cărora spiritul revoluționar se manifestă ca trăsătură esențială a epocii noastre. Hotărârea pe care Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român a adoptat-o este o ilustrare în cimpul înfăptuirii practice a politicii în esența căreia spiritul revoluționar se definește ca un factor hotărâtor al progresului și civilizației socialiste. În lumina orientărilor, o analize și indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, al hotărârii și legilor adoptate de forumul legislativ suprem al țării, viața politică, economică și socială converge către imaginea de ansamblu pe care ne-o dau perspectivele înfăptuirii neabătute a programului și obiectivelor adoptate de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului. Acestea reprezintă scopul definitiv și exemplar, prin ele ne ilustrăm la altitudinea noi de efort, gândire și acțiune. Iar acest an este, așa cum s-a spus, hotărâtor în toate planurile vieții materiale și spirituale, este anul în care opțiunea noastră spre acele noi trepte de progres și civilizație are importanța decisivă a faptelor, a angajării, a patriotismului.

Luceafărul

Premiul J.G. Herder Prestigiul umanismului

Prezenta distinctă printre augustanii culturii românești contemporane, Zoe Dumitrescu-Busulengă interesează între hotarele unei personalități complexe, de mare profunzime, preocupările căraturului exemplar cu contribuții de referință în cimpul umanizării. Propensiunea gândirii, tinzând spre statornicirea ideilor în structurile abstracțiilor filosofice, sintetizatoare, și, nu în ultimul rând, expresia stilistică tensionată de o rațiune rigorosă cu limpezimi clasice și sonorități austere, generalizând pe vaste spații de cultură, fac din demersurile istorico-literare superbe itinerarii intelectuale, urmărite cu împătimitare nu numai de lectorul cu pregătire de specialitate. Jocul mirific al argumentelor pro și contra, condus întotdeauna cu suplete și elevație umanistă, se refuză structural ipotetic

Stan Velea

Continuare în pag. a 2-a

O transilvană gură de rai

Un distins cărturar afirma că, privit de pe Ceahlău, în lumina saturată de miere a după-amiezi, Clujul semăna umitor cu Florența văzută de pe colina străjuită de îndrăul David, al lui Michelangelo. Așezarea, reală, nu se limitează însă la o similitudină de decor. Pentru ochiul cunosătorului, șirul de sursoare scâldând bimbura cetății se dezvăluie cealaltă lumină, a unei spiritualități cu rădăcini străvechi, renăscând după epocă, atestind o altă înrudire, de subștăbul „cel mai frumos oraș din lume” - orașul „cristalin” Florența. Iar dacă la Cluj-Napoca n-au trait Dante și Michelangelo, o nesfârșită galerie de nume sacre și-au săpat definitiv conturile pe frontispiciul acestei adevărate fortdrete a spiritului românesc. Pe străzile înguste de burg medieval ce l-au impresionat odată pe Dincu Goleacu, au trecut umbrele mărețe ale învățătorilor Școlii Ardelene, înnegurate de vitregia unor vremuri ostile, strălucite de speranță și credință într-un viitor ferice pentru neamul lor. Aici, sub Dealul Fetelelor, înainte de a-și începe cărele lăncului marea lor trecere prin istorie și care nu se va sfârși până-n eternitate, lăncu însuși îndrăgii disciplinei dreptului ce guvernau un imperiu nedrept în sufletul său de douăzeci de ani îngheba planul insurecției ce va zguduia temelile acelei injuste împărății iar nu mult

după ce fluierul nădejzilor și durerilor unui neam întreg va apune o să ducă la intronarea libertății și unității naționale. Aici au luminat frunțile inspirate ale lui Păroan, S.zeții Pușcariu, Bogdan Duica, Emil Racoviță, Iuliu Hațieganu. Aici și-au purtat poezii Alecu Russo și Petofi, Coșbuc și Goga și Ady, Lucian Blaga, Agărbiceanu și Gadl Găbor, conștinând adevărul istoric că dincolo de literă și grai, patria noastră își îmbrățișează cu aceeași căldură fiii menindu-le o viață demnă într-o unitate și frăție.

Spre lauda prezentului socialist al patriei, Napoca bimilenară, asemenea tuturor așezărilor românești, nu își trăiește gloria numai în filele cronicilor ci se bucură de nouă înflorire spirituală potențată ca nicodată de zestrea mereu sporită a unei cetăți moderne, industrializate.

Fericele sunt orașele străbătute de un riu, zice un mare scriitor. Someșul etern coborând din Țara de Piatră, scinteind în noua constelație a hidrocentralelor din Apuseni, nu face decât să confirme această genială înțelegere a cronicilor ci se bucură de nouă înflorire spirituală potențată ca nicodată de zestrea mereu sporită a unei cetăți moderne, industrializate.

Vasile Rebreanu

PREZENȚA TINĂRUȚII SRIITOR

Lumea Deltei

Zile de pescuit (1985), de Radu Anton Roman, nu e un titlu de sugestie vacanțieră. Dincolo de înscălătorii turistice, el semnifică, în definitiv, condiția umană a Deltei. E cartea pescarilor din Delta Dunării, a unui topos de viață specificitate, în cadrul mai larg al geografiei literare, încă reverberând de acolo aerul idilic-convențional și intens colorat al ilustrațiilor de canoă. De deodănavan, Voiculescu, Bănuțescu, Neagu, cartea poate fi raportată mai mult prin deosebiri și mai puțin prin asemănări. Citindu-l, de asemenea, pe A. I. Zăinescu, Giraudoux, Hemingway, Durrell, Radu Anton Roman a rămas neatins de tirania modelelor. Răspunzându-l la aceeași, originalitatea pare mai izbitoră ca oricând. Rotunjimea expresivă, metafizicului, adică densul imagism neo-realist, originalitatea viziunii, izbitoare forță stilistică, amestecul pe porozitate și specificitate lexicală, structura materiei în chip sugestiv, distinct fac din acest roman o carte de zile mari, unică în felul ei, definitivă, propulsându-și autorul în avangarda genului.

Acest „colț de lume izolat și straniu” trăiește,

SEMNE DE PRIMĂVARĂ

De data aceasta, da, primăvara astronomică nu s-a mai desmițat și a intrat în calendarul și în tiparele ei cosmice ca un reflex al propriului său echinocțiu. Dar ca un reflex care este și al nostru, al propriei noastre naturi. Pentru că, într-adevăr, rar se întâmplă ca în acest răstimp cerul să se aibă brăzdat în lung și în lat de tunete, să fulgere și să plouă ca în miez de vară și, între cîteva clipe, să răsăre, să poată răsări și un curcubeu. L-am văzut în amplitudinea și solemnia lui desfășurare și a fost mai întâi ca un test de memorie, parcă, a fost ca o îndepărtată și lentă amintire, a fost ca o înțelegere apoi, ca o promisiune, ca o realitate mai mult decît cerută și tulburătoare în evidența și desăvîșirea sa. Ceva imaterial, într-o frământare de mii și milioane de gânduri se arde și tresărea iar ochii nu mai puteau să abă de decît fascinația aceea de cîteva clipe a marilor zămisliri care se produc și se perpetuează printr-o simplă atingere de raze și printr-un simplu și minunat efort - cel al primăverii, poezia - acela de a ne deschide și a ne anunța primăverile din noi. Un curcubeu proaspăt și înalt s-a boltit larg peste țară iar lumina și freacărea și liniștea lui mi-au părut ca o respirație de om. Seninătate adîncă și patos adînc, răză a gîndului poate dar și a îndurării celor dinădinspe acestea lise adeseori lumile cele mai îndreptățite și mai curate, cum tot dinșpre ele se mai ară și se mai seamănă pe pămînt. Pluteau prin aer mirosuri verzi de tulpină de griu care crește și miroso de muguri de liliac și migdali și pierici, o sărbătorească-nflorie care ne așteaptă și în cuprinderea căreia intrăm, lată, prin armoioare porți de curcubeu. Să fie un semn acesta, o dorință, o așteptare, promisiunea care e și un pact între natură și om, o chemare a posibilității printr-o dată și orizonturile lui practice de susținere? Să fie! Acest an, care nu-i nicidecum mai ușor decît ceilalți de pînă acum, dar mai greu prin ponderea pe care o deține în punctul de echilibru al eforturilor

pentru înfăptuirea a tot ceea ce ne-am propus și ne-am asumat ca program ale propriei noastre identități în materie de progres și civilizație, acest an este hotărâtor și în același timp de bun augur pentru întreaga etapă pe care o străbatem și, prin aceasta, pentru orizonturile inșeși ale anilor sfîrșitului de mileniu. A spus-o deseori secretarul general al partidului, a subliniat această înțelegere și înțelegere a curcubeu. Dar poate că simbolic și nu numai atât, el este chiar o încordare a minților și a frunților noastre, o speranță ca și o certitudine.

A. I. Zăinescu

REPERE LITERARE CONTEMPORANE

Ochiul și vederea

Nu e întâmplător faptul că un poet, aflat de atent la semnificatia fiecărui element al arhitecturii volumelor de poezie, ca Nichita Stănescu, a dat secțiile sale de versuri, apărută în 1982, în Iugoslavia. Înaintea acordării premiului de la Struga, un titlu vechi, Dreptul la timp (Pravoto na vreme), iar ultimului său volum Noduri și semne, tipărit tot în 1982, același motto ca în titlul său poem de gravă meditație ontologică, Enghida, publicat în Dreptul la timp, volum ce cuprinde poeme scrise în perioada 1982-1985, marcînd sfîrșitul primăverii creației stănesciene și începutul maturității ei. Se descompere astfel pentru hermeneutica operelor una din simetriile profunde care asigură teribila coerență a acestui sistem poetic, ce și-a debocnertat îndobîzesc cititorii prin amploarea metamorfozelor sale: reluarea, la capătul tragicului aventuri lirice și în cu totul alt registru al sentimentului existențial, atât a multor „motive” și „teme” din primele volume, cit și a unor din intuiile revelatii majore ce și-au găsit expresia în Dreptul la timp, îmbogățite și redimensionate, ele dau seama, pe de-o parte, de substanța unică a universului liric stănescian, iar pe de altă parte, de transformările prin care acesta a trecut. Se poate vedea astfel mai bine, sub chipurile perpetuei schimbări poetice, ceea ce s-a menținut în continuitate ireductibilă a ființei lirice, și e semnificativ

că Nichita Stănescu, aflat în ultimul anotimp al creației sale, se întoarce la Dreptul la timp ca la un moment esențial al destinului său. Cu înalta sa comprehensiune, Edgar Papu a intuit, de altfel, încă de la apariție, ipsemnitatea cărții pentru evoluția poetului, scriind profetic în mai 1986: „Nu putem însă spune că ea constituie și punctul culminant din activitatea poetului. Cunoșcînd cîteva din Elegiile scrise mai recent și care vor aparține unui viitor volum, ne-am dat seama că Nichita Stănescu se depășește continuu și la un grad aproape derutant. Dar, oricît de vaste s-ar mai deschide încă perspectivele poetului, Dreptul la timp va marca, în orice caz, cel mai însemnat moment istoric al creației sale. El inaugurează perioada marelui poezii a lui Nichita Stănescu, care în manifestările anterioare se anunța numai, deși prin certe indicii”.

Conștiință poetică hiperlucidă, capabilă să-și modeleze nu numai viațuna lirică, ci înșăși devenirea sa întru ființă poetică, dominîndu-și opera și lăsîndu-se modificat de ea, Nichita Stănescu a îndrăznit o dată cu Dreptul la timp să aibă geniu. Așa cum s-a spus odinioară despre vechii greci, și el a știut în timpul vieții sale și cu pretul ei generos să creeze o atmosferă de genialitate care a redat poeziei prestigiul și nobetea întemeiate pe grație și libertate a creației, pe frumusețea a formei și ardența a ideii trăite.

După moartea lui Labis, mai mult ca oricînd, poezia noastră avea nevoie de geniu pentru a supraviețui. Confruntat și cu mitul labisian, Nichita Stănescu a inventat și pus în scenă un coplesitor spectacol al genialității, menit prin orbitoarea strălucire să-și subțieze atât spectatorii apropiați ai genului său poetic, cit mai ales și fascineze prin magia

Alexandru Condescu

Continuare în pag. a 3-a

■ Fondul principal al culturii române ■ Lucian Blaga : „Literatura română postbelică” ■ Argezi - inedit ■ „Pitorescul României” (in pagina a 3-a)

TINĂR ÎN AGORA

Riul ca frumusețe

Trebuie să recunoaștem drept miraculoasă știința apărută în mintea „necăscăuților” și speranțe ce au dus la scoaterea luminii din apa treacătoare. Basmele povestesc despre viteji care au străbătut nouă mări și țări, și codri de aramă, de argint și de aur... ca să ajungă acolo unde se bat muntii în capete și să găsească trei stropi de apă vie, tîmăduitoare pentru ființe dragi. Savanții și inginerii, tehnicienii și muncitorii, geologii și toți cei prinși în febra creșterea, a gîndului și muncii au străbătut nenumerate „țări” ale studiului și muncii ca să facă munții să se bată în capete și să se transforme apa într-o vîietate prietenoasă și activă. Asemeni piramidelor antice, hidrocentralele - și nu numai ele - sînt construcții pentru viitor, cu ele inventivitatea umană se mîndrește și se va mîndri necontenit. Numai că, dacă piramidele adăposteau mai ales, în orgoliu, trupul golit de suflet al vreunui faraon, hidrocentralele vin să dea mai multă forță căldurii umane și să facă din Terra o și mai puternică planetă a luminii. Dar, urmărind marea familie de brigadieri ce hărnicie pe șantierul unei hidrocentrale, se cuvine să recunoașcă că lumina este dată, de fapt, de munca

oamenilor. De la stadiul de proiect pînă la darea în folosință, edificarea unei hidrocentrale solicită necontenit vegheea noului. Astfel apa își cîștigă o metaforă activă.

Și cum metafora unui vers nu „funcționează” de obicei singură, ci în corala cu alte metafore, ale altor versuri, lucrînd toate pentru impunerea ideii revelatoare și creatoare a unui poem... întreg, nici locul de acumulare nu există conturat de o singurătate reținută și limitat funcțional, ci guvernază armonia unui ambiant generos, căruia îi dezvoltă calități noi și puternice. Astfel, apa aceasta, riul metamorfozat, „pune la lucru” munții și izvoarele lor tăinuite, norii și fuga zielelor și a nopților sau rotirea anotimpurilor, drumurile așternute peste coline sau peisajul întreg, ca atare. În lupta de a pătrunde și stăpîni natura, de a cunoaște și înfrumuseța geografii, omul - prin hidrocentrale - a început să numere izbitii tot mai mari. Ridicînd un baraj, desfășurînd un lac de acumulare printre coline umbroase, înscind în peisaje schimbate șosele „de leagătură”, așezînd

Olimpiu Nușleanu

Continuare în pag. a 6-a

Lucian Blaga în Elveția

Relundu-și la începutul lui aprilie 1928, post de lașat de presă la Legația României din Berna, Lucian Blaga încearcă să stabilească relații oficiale și personale cu intelectuali elvețieni, îndeosebi scriitorii, publiciști și oameni de teatru. Pe la mijlocul lunii mai 1928, îl cunoaște pe Dr. Hugo Marti, director literar și artistic al prestigioșului jurnal Der Bund, între cei doi scriitori statornicându-se o prietenie durabilă și fructuoasă. (Despre acestea vezi cartea: Lucian Blaga Hugo Marti, Im Zeichen der Freundschaft, Kriterion Verlag, Bukarest, 1985, ediție îngrijită și note de Dorli Blaga).

Mal tirziu, în seara zilei de 26 octombrie 1928, Hugo Marti ține o conferință despre drama Mesterul Manole, iar regiunea Teatrului Orășnesc din Berna cistete actele III și IV. Intrunind elogii unanime ale auditoriului, s-a hotărât ca opera blagiană să fie reprezentată, în versiunea germană, pe scena Teatrului bernez și a celui din Basel. Cu acest orel, Hugo Marti se angajează să o prezentească, cu sprijinul atașatului de presă L. Blaga, un număr special al suplimentului literar Der Kleine Bund, dedicat culturii române contemporane. La 1 noiembrie 1928, M. Boerescu, ministrul României la Berna, informa Ministerul Afacerilor Străine din București despre această inițiativă, cerind totodată sprijinul forurilor „competente” în înfăptuirea propunerii scriitorilor H. Marti și L. Blaga. So-sind incuviințarea de la București, autorul Poemelor luminii expediază scrisori superiorilor săi din Direcția presei și informațiilor din minister, precum și unor confrăți, în care solicită poezii, proze și eseuri, traduse în germană, pentru suplimentul zărilor Der Bund. (Scrisorile și alte hirtii oficiale sînt incluse în manuscrisul „Lucian Blaga — Scrieri din activitatea diplomatică: rapoarte de presă, corespondență oficială și personală (1926—1937)”, deșpus de noi în 1986 la editură).

Datorită perseverenței marelui poet clujean și prin bunăvoința lui Hugo Marti apare numărul special: „DER KLEINE BUND. Literarische Beilage des „Bund“, Bern, Sonntag, nr. 19, 12

Mai 1929, Redaction: Dr. Hugo Marti”, cu următorul cuprins: Das Kloster im Schwemmland [Mănăstirea adăpost de țară] de Em. Bucuța (traducere de O. W. Cisek), p. 145—147; Väterchen Maurikie [Tătuțul Maurichie] de Leon Donici (traducere de Hortense Mateescu Cisek), p. 147—148; Neue rumänische Lyrik: Winter [Iarnă] de Ion Vinea, p. 148; Im Garten [În grădina] de G. Bacovia, p. 148; Mondaufgang [Răsărit de lună] de Ionel Teodoreanu, p. 149; Kind von einstmal [Copil de odinioară] de Ion Pillat, p. 149; Das Brunnenkreuz [Crucile fin-tinilor] de Adrian Maniu, p. 149; Schicksal [Destin] de D. Botez, p. 149 și Überfluss [Belșug] de T. Argezei (traducere de O. W. Cisek), p. 149. După esteul Die rumänische Volksdichtung [Poezia populară românească] de Stefan Nețtescu, p. 149—150, urmează articolul: RUMÄNISCHES NACHKRIEGS LITERATUR de Lucian Blaga. Numărul revistei se încheie cu studiul: Nietzsche und die Franzosen de Dr. Hugo Manserhofer.

Din arhive rezultă că Blaga solicitase versuri și proze de la majoritatea scriitorilor citați în „bilanțul” său literar, însă dorința nu i s-a putut îndeplini din pricina „dificultăților de traducere”. Numărul revistei s-a bucurat de „un bun succes” în aria germană, fiind comentat nu numai de ziare elvețiene, ci și de unele publicații cunoscute din Austria și Germania. Acțiunea constituie prima înfăptuire reală de „popularizator” al literaturii și culturii române în străinătate și care l-a îndemnat pe poet să inițieze altele.

Reproducem, în versiune românească, articolul lui Blaga, apărut în Der Kleine Bund din 12 mai 1929, nesemnatul de D. Vatamanuc în lucrarea sa: Lucian Blaga 1895—1961. Bibliografie, 1977.

„Retrospectiva” include poezii și prozatori români care „aspiră să înveștime sufletul românesc în haină europeană”. Informația autorului, de 34 ani, este bogată, transparentă, consecventă și preferențele artistice generoase, străine de intruziuni ideologice extraliterare. Imparțial și entuziast, Blaga exprimă unele înțuții critice, care prin concizie și substanță, de-

Sculptură de Mihai Coșan

vin memorabile: rolul „epocal” al lui Argezei „în remodelarea limbii”; în micile poeme barociene vibrează „stanșii și fitețoare”; „dionisiacul, astralul și geometrul” Ion Barbu; romanele lui Teodoreanu imbogătesc literatura „cu primele” opere „realiste de forță incontestabilă și de deschidere fără precedent”; „Ion fiind „un adevărat muzeu național”.

Pavel Țugui

O prefață regăsită

Este cu adevărat o revelație să mai citim după mai bine de 20 de ani de la dispariția autorului Cuvintele potrivite un text inedit semnata de Tudor Argezei. Și totuși în arhiva noastră am găsit o dactilogramă a lui Tudor Argezei. „Marele poet de după Eminescu” cum îl numea Tudor Vianu, scrisese prin 1959 o prefață pe care i-o solicitasem pentru o carte intitulată „Priveștile României”. Aceasta urma să apară în fruntea volumului antologic Scriitorii noștri despre frumusețile patriei. Al călătuirii ei a lucrat un colectiv de istorici literari alcătuit din: Mihai Gafița, Constantin Măciucă, Natalia Petruț, Ion Roman și subsemnatul. Maestrul a acceptat propunerea mea și mi-a înminat prefața într-un timp foarte scurt. Intre timp, antologia noastră era

gata astfel că volumul aștepta să intre la tipar. Dar, printr-un concurs de împrejurări, volumul a apărut fără prefața părintelui literelor românești. Ne facem acum datoria de a încredința acest text spre publicare.

Virgiliu Ene

LUCIAN BLAGA

Literatura română postbelică

Literatura română de după război aspiră să înveștime sufletul românesc în haină europeană. De zece ani sîntem martorii unei temeinice desțeleniri a gîlilor vechi și de noi, în care poezii și prozatori noi se observă gesturi frînse, o voință originală, năzduind spre o perspectivă mai adîncă, o înfăptuire crescîndă, dar și o liniște meditativă, necunoscută înainte de război. Ca în orice epocă de prefaceri puternice, și acum direcțiile se opun reciproc. Unele se află în căutarea unui stoc mistic, de rezonanță mai profundă, altele urmăresc o concretă mai adîncă motivată. Ne aflăm, oricum, la începutul unui timp al bărbăției creatoare. Cel întirziat, prin vîrstă și stil, resimt această împotrivire drept un salt de neierat, îndreptat împotriva legilor firii. Abia mai tirziu se vor descompri însă firele ce leagă noua generație de trecut, de fapt, nimic nu-i mai simplu decît a născoci o tradiție. Cei noi însă își recunosc prea bine singura îndatorire care le revine: aceea de a nu întoarce privirea spre trecut pentru a cerceta dacă brazda e bine trasă sau nu. El se lasă în voia instinctului lor puternic. Vom încerca în cele ce urmează să caracterizăm în întregul de vază ale literaturii române de după război.

Din generația mai vîrstnicilor, poetul și polemistul Tudor Argezei a jucat un rol epocal în remodelarea limbii. Un excepțional creator de cuvinte, izvor nesecat de gânduri poetice, avînd dea în urmă treizeci de ani de activitate scriitoricească. A publicat, acum doi ani, un cuprînzător poem în trei părți, „Priveștile”, plin de forță expresivă și de viziuni ciudate, salut de întreaga critică românească drept un eveniment de prim rang. Un alt poet viguros este tovarășul său de generație, G. Bacovia. Opusculul acestuia, Plumb, este însă mai degrabă o poezie pentru inițiat. De o rară forță sugestivă, de o sensibilitate aproape malaxată, Bacovia a făcut să vibreze în micile sale poeme tonuri sfîșietoare. Violetul tristului adie peste o lume în care poetul aude „materia plîngînd”. (...) În ultima vreme, Ion Pillat cîntă în versuri frumoase amintirile semîntei sale boierești. El învîlăie în delicată intimitate toate lucrurile și fîntele din preamă, dar mai cu seamă pe acelea din vremi de trecut și splendoare. Primitivul rafinat al literaturii noastre este Adrian Maniu. El are ceva din frumusețea naivă a vechilor icioane românești. De o sensibilitate unică în tot ceea ce scrie, el se reintoarce adesea către motivele de inspirație ale dărilor. Sînt înaintele volumul de poezie: Lingă pămînt. Unei orientări de nuanță foarte modernă îi aparține Ion Vinea. Intemeietorul dadaismului, Tristan Tzara, român de obîrșie, după cum se știe, este un elev al lui Vinea, al acestui culezător poet bucureștean. Vinea are merite excepționale și ca prozator. A publicat mai multe povestiri și un roman (Tic-Tac) plin de surprize ciudate, stilistice de mare valoare. Una din cele mai proeminente personalități artistice este dionisiacul, astralul și geometrul Ion Barbu. Clivea din creațiile sale pot fi comparate în cel mai nimerit chip cu acelea ale gnosticii alexandrinii. Alte nume de rezonanță sînt ale poeziei contemporane sînt: spiritualizatul Ștefan Nețtescu, pateticul Aron Cotrus, revoluționar energetic, apoi Perpessicius, Philippide, Demostene Botez, Emil Isac, Voiculescu, I. M. Sadoveanu ș.a. Spațiul pe care îl avem la dispoziție nu ne îngăduie însă să vorbim despre toți. Trezind la proză, trebuie neapărat să începem

cu Liviu Rebreanu. Personalitatea sa literară este deja pe deplin formată. Elementele de bază, după care urmează să se judece și operele sale viitoare, par deja constituite: ca într-o ecuație rațională în care necunoscuta se ascunde doar în spatele unei simple operații analitice. Înainte de orice, se cuvine să-i recunoaștem meritul de a fi imbogățit literatura română cu primele romane realiste de forță incontestabilă și de o deschidere epică fără precedent la noi. Pînă la apariția lui Ion, a Pădurii spinuzătorilor, a lui Adam și Eva, a Căleandrei, roman românesc nu trecuse de pragul unui — chiar dacă lăudabil — experiment. Rebreanu, artist al cuvîntului, în continuă perfecționare, este înainte de orice un bun psiholog și un bun observator. În analizele sale abundă detaliul realist. Am putea vorbi aproape de detaliu realist la Zola. Sulfetele nesovășnice de țărani, cu izbucniri pătimate și instincte primare alcătuite în Ion un adevărat muzeu național. Rebreanu nu s-a sîftit să sfarne romantismul dulceag cu care, în mila noastră social-economică, l-am înconjurat pe țaran: lăcomia acestuia de pămînt, patima sa mai trupească decît aceea pentru femeie, este analizată în întreaga-i psihofiziologie rudimentară. Probleme complicate de conștiință tratează Rebreanu și în celălalt roman al său, Pădurea spinuzătorilor, centrat pe tema marelui război. E vorba de istoria tragică a unui ofiter român din armata austro-ungară, a cărui conștiință de libertate se trezește, între altele, cu prețului morții unui tînar ceh, spînzurat pentru tentativa de dezertare. Mai tirziu, va încerca el însuși să treacă de partea fratrilor săi, va fi însă prins și executat. Conflictele lăuntrice, îndoiele, împelzirile și convingerea de pe urmă a eroului sînt admirabil

reprezentate, cu întreaga finete pe care o presupune o îndelung exercată măiestrie. Rebreanu înfăptuiează în scrierile sale muchille ascuțite ale blocurilor de stîncă, cu toate apăsările și cu toată strălucirea ce aparțin, firesc, unui astfel de temperament care iubeste viața așa cum este și care, principal, evită orice fel de stilizare.

Un talent viguros, incomparabil, este Emanoil Bucuța, cel mai bun stilist dintre toți prozatorii noștri care, în afara unui volum de poezii, a mai publicat nuvele (Leptura roșie), descrieri de călătorii și romanul Fuța lui Sekki, inspirat din pitorescul vieții balcanice. Interiorizat și vizionar, el își împodobește adesea opera cu frumuseți plastice. Maturitatea adîncă pe care a atins-o, stilul perfect stăpînit, sugerează existența unui roade încă necunoscut, ascunse în coroana de frunziș a conașului.

În ultimii ani și-a făcut tot mai des apariția cumpătutul Cezar Petrescu. Ne-a dat schițe frumoase și nuvele despre melancolia specifică ținuturilor moldovenești. Cea mai mare operă a sa este un roman de război, Întreacare. Petrescu rotunjește cuvîntul după modele clasice. Nu pierde nicotodată urma, evită orice accent mai puternic; ca atitudine spirituală este caracterizat de un scepticism necrutător. Isi alege subiectele din lumea tristelor provinciale și înfăptuiează oameni care nu opun nici un fel de rezistență sorții. Petrescu este un tradiționalist, în cea mai bună accepție a cuvîntului.

F. Aderca a scris mai multe volume de proză: Teptul, Domnișoara din strada Neptun, (...) Femeia cu carnea albă. Și-a cultivat măiestria și modul ironic la școala scriitorilor francezi. Un minutier dibaci al dialogului subtil de idei, Aderca posedă acea senzorialitate pe care o înțilim adesea la spiritele vii cu minte așezată. Romanul care înfăptuiează scurta agonie a unei republici roșii, apărute pe malurile Dunării, întrebă: „Exce-lență, cu cine mergem?” un eminent șef politic a răspuns zărilor consternați: „Cu cine dă mai mult”. Lumea și-a dat atunci seama că era de gol și de absent marelui bărbat de stat. E același bărbat care în calitate de ministru de finanțe, ca să se puie bine cu „Palatul” îi dăruise reginei un colier de mărghăritare, plătit o sută de mii de lei aur, din visterie. Caracteristic pentru epocă e și faptul că Majestatea sa feminină nu l-a refuzat.

Cel mai tînar prozator, e Ionel Teodoreanu. A publicat cîteva povestiri: Ulful copăriei și două romane mari, La Medeleni (romanul generat de după război) și Turnul Milenei. El construiește realitatea oarecum în felul în care pictorii mai noi urmăresc lucrurile substanțiale. Inopuzabil de bogată în metafore și comparații, limba sa oglîndește, în deformări și sinteze rare plastice, picturalul din natură și pulsația vieții. El înfăptuiează predilect stîmăntul nou de viață al băieților în prag de pubertate. În scrierile acestui tînar cu nese-cată fantezie există un anumit dinamism înfăcăr.

Alte nume bune sînt: Mateu Caraigale, Ion Călugăru, Alexandru Teodoreanu ș.a. Caracterizînd aceste personalități în devenire, nu am spus totul despre literatura română de astăzi. Ar mai fi de vorbit despre scriitorii mai vîrstnici care au în urma lor o activitate literară bogată și lungă.

★

POST-SCRIPTUM-UL REDACȚIEI

Din privirea generală asupra literaturii române postbelice lipsește un nume care nu ar trebui să lipsească: acela al lui Lucian Blaga însuși. Fără a-i numi la locul cuvenit, nu s-ar putea vorbi astăzi de literatură română de astăzi. Ar mai fi de vorbit despre scriitorii mai vîrstnici care au în urma lor o activitate literară bogată și lungă.

Versiune românească de Vioreica Nișcov

ARGHEZI inedit

Pitorescul României

acum vreo douăzeci de ani, discutăm cu o editură un proiect. Un vagon automobil compartimentat, prevăzut cu aparate de înregistrat zgomote și aspecte, pentru o prîbiege prin țară. Magnetofonul, cu nebănuitele lui perfecțiuni nu ieșise încă din studiile de laborator. Proiectul ar fi fost satisfăcut cu suluri de ceară.

Invoiala, propusă pe zece ani, ținea de zece provincii, parcurse cu deamănuntul. Facultatea noastră de a ne uita cu o înlesnire condamnabilă trecutul, pînă la indiferență, era agravată de nepăsarea să ne cunoaștem țara și poporul actual. Trăiam neîntrecut în ignoranța de noi înșine voită și de orice prezent istoric.

Proiectul începea cu Dobrogea, denumită în proiect Tara Albă, fiecare provincie trebuind cuprînsă într-o carte și un film.

Istoricii și geografii de școală nu răspundeau la nevoile majore ale unei conștiințe naționale intime, necesară în virtutea evenimentelor internaționale.

Cînd bătea ceasul tragic, în care era implicată și țara noastră, publicul, lipsit de încredințări temeinice, își căuta o convingere de moment, la cafeana și în tramvai. În ajunul ultimului război, întrebam: „Exce-lență, cu cine mergem?” un eminent șef politic a răspuns zărilor consternați: „Cu cine dă mai mult”. Lumea și-a dat atunci seama că era de gol și de absent marelui bărbat de stat. E același bărbat care în calitate de ministru de finanțe, ca să se puie bine cu „Palatul” îi dăruise reginei un colier de mărghăritare, plătit o sută de mii de lei aur, din visterie. Caracteristic pentru epocă e și faptul că Majestatea sa feminină nu l-a refuzat.

Tablouri de Viorela Mihăescu

Proiectul cu editura, unei activități, dusă de niște culturali bons à tout faire, parazitari în anticameralele tronului, a dat gres, trebuind împlinit de cițiva lasă-mă-să-te-las, străini de rivnă și de un concept, cu moralul fluctuant, instabil, obosit și blazat.

Din însărcinarea Ministerului, Instrucției publice, autorul financiar și al altor încercări literare, ca Viața lui Ștefan cel Mare, creionată între diverse piese de teatru, articole polemice, poezii și proză de către Nicolae Iorga, în trenul București — Văleni și retur, poetul Vlahuță scrisese în birou, după fotografii și cărți postale, o așa intitulată Romînie pitorească, reproducu și în prezentul volum.

Rămîne însă de făcut o treabă bună, începută de cînd de (...) Geo Bogza (...) într-o serie de excelente rapoarte. Cît-de-cît cartea lui Vlahuță își are locul ei cronicologic în biblioteca de literatură.

Poate că o colaborare numeroasă a scriitorilor din toate regiunile țării ar putea să întocmească un Pitoresc al Romîniei, pe cîteva generații, monografiile pe sate, inițiate odinioară, mi se pare, că de Spiru Haret, fiind în mare parte dedesubtul nivelului obligatoriu.

Haimana mulți ani prin lume, am cunoscut țări, civilizații, peisaje, ape, munți și făpturi — și popoare. Îndeobște, străinii nu pregețtă nicăieri să-și scoată-n valoare artistică orice colț al pămîntului lor, care stie, și fără intervenția tehnică în toate cîmletele, chiar mizer, să fie frumos.

Desigur, că orice om, din orice parte a lumii, își lubeste țara, începînd cu bodfelul și satul în care s-a născut; căci ființa lui ține de pămînt și pămîntul de lumină. Fite-cine se exaltă în părerea că țara lui e cea mai frumoasă, după cum, în dragoste adorata e unica și suprema frumusețe cu pu-tință. N-aș merge pînă acolo, cu toate că înima mă îndeamnă. Dar țara noastră e și ea frumoasă și mai frumoasă decît altele multe, înainte de toate pentru că a scăpat de estetica bărbierului și a cofetăriei, care fac dintr-acei ținuturi niște saloane și mu-zee. Natura a fost lăsată în monumentalitatea ei exuberantă, primitivă, fără derivații și prăjiturii urbanistice, peste marginile solemne ale marelui simplității. Muntele e munte, cîmpia e cîmpie, pădurea rămîne codru. Dacă prin ele străbate linia de drum de fier a inginerului, și șoselele asfaltate, încă puține, peisajul necorectat și lăsat în splendida lui sălbăticie, se apropie și mai mult de suflet și de om.

În ce mă privește, am impresia că tot ce am trăit mai frumos în străinătăți și țară, e tîrîmful de cîmp ondulat și paradizic de la Găvanele la Oești, în Argeș.

Urmare din pag. 1

verbală „ochiul mare” al vremii, omniprezent și invizibil, așintit obtuz asupra apăsătorului arti. Nu era iniția oară cînd reușea să pre-schimbe privirea indiferentă ori ostilă a „ochiului viu” al lumii, în privire ocrotitoare, fixată asupra sa grație spectacolului vrăjitei sale roșii. A se oferi triumfător vederii univer-sului este o mișcare profundă în istoria e-nergicilor primordiale ale eului stănescian. În acest spectacol este acum enoria, atît pentru sine cit și pentru destinul poeziei române moderne dar tîlcul său are îndepărtate origini. A se juca după voie cu cuvintele sub privirea unui martor ridicat la rang de divinitate binevoitoare — iată una din fericele clipe ale copilului în care a izbutit să atragă atenția asupra sa, să fie văzut, tot așa cum pentru J.J. Rousseau (cum demonstrează Starobinski) fericea copilărească înseamnă a trăi lipsit de griji sub același tip de privire ocrotitoare. Mărturie stă chiar amintirea primei sale poezii făcute astfel, deloc întîmplător, în memoria poetului: „Cred că era toamnă și aveam vreo șapte ani, iar mama, auzindu-mă bolborosind, s-a rupt de lingă cazanul de aramă, în care tocmai făcea bulion și, cu frumosele ei miini, mi-a transcris-o pe un petec de hirtie”. Privirile binevoitoare ale mamei, prietene sau zînel au fost însă repede acoperite de cele severe ale „ochiului ca o frunză de leuștean” al tatălui („Niciodată tatăl meu n-a suportat cu liniște ideea că sînt poet. L-am intristat aducîndu-i prima carte tipărită și m-am intristat la rîndu-mi de ce mîndrul meu tată nu este bucuros de o carte tipărită de fi-su”. Ideea de naștere la români), ca și mai tirziu de cele ironice ale orăului („Te lubesc e imposibil a se spune la Ploiești”, „Mărturie despre Topirceanu).

Ochiul și vederea

Acestora și altora, sublimate într-un adevărat „complex al lui Argus”. („Pietrele deschid un ochi de piatră / oasele deschid un ochi de os”, Orologiu cu stătuți), Nichita Stănescu le oferă „viața ca un spectacol” al celui ce ar fi voit să fie „trîmbulind” dar a trebuie să se arate mereu genial.

A fi văzut și a vedea, a se contempla pe sine din afara sa, a face vizibilă lumea sînt în nemijlocită legătură la Nichita Stănescu cu însuși actul poetic. Privirea se prelungește în poezie, cuvintele se schimbă-n privire. „Spă-lindu-mi miinile la o pompă”, mi s-a rîrît absurd de curios, nu atît că aveam cîinci degete, ci pentru că puteam să le zic ele, iar nu eu. Și pentru că voiam să spun mina mea, eu nu puteam să spun eu. S-a clădit în mine un fel de obsesie, poate e pretențios spus obsesie, dorința de a contempla, de a vedea ceea ce este din afară, dorința de a mă vedea pe mine din oglindă, fiind eu însuși oglindă. — mărturisea poetul într-un interviu, adăugînd: „Ideea de a te vedea pe tine însuși din afară” „din punctul de vedere al copacilor” aproape că mi-a fixat posibila poetică”. Foetica stănesciană este cu necesitate o poetică a vederii. Ea cuprinde „luptele ochiului cu vederea” în urma căderii eroului liric în ceea ce grecii numeau hybris, greșeala tragică a lipsei de măsură. Poezia lui Nichita Stănescu este istoria unei priviri „vinovate” pe care dorința o atrage fa-ctal în aventura urmării unei realități ascunse. Descrierea acestei „epice magna” la carei „scenariu mitic” inventat de poet este interpretat de reprezentanții săi alegorici (Narcis, Orfeu,

Oedip, Homer, Omul-fantă și mulți alții) de-a lungul întregii opere — și oare Elegiile nu sînt teatru, celei mai mari confruntări din această „lăudă”? — presupune, cum arăta Jean Starobinski în L'Oeil vivant, cunoașterea atît a legii profunde a privirii, care nu acceptă să se mențină la ceea ce e și oferă inițial, cit și a impulsului în urma căruia ea cade în excesul tragic expunîndu-se orbirii: „Copil fiind, în pădure, am surprins-o pe Muma Pădurii, fierbînd în urma aripi de inger (...) În toată pădurea, la mijloc și în lumină, o am privit-o, aproape leșinat de foame, căci poftă mare avui de fiertură. Mi-a dat și mie Muma Pădurii un polonic să gust (...) Ca o dezvirginare violentă de stea scintiletoare pe cer e raza pe care o văd înaintea de a orbi. Miraj, alcalin și sărat, os rotund care ține în sine oul ochiului. Nu cel care naste aripi de zbor, ci cel care înghi-te lumină și nu se mai satură de ea, pînă cînd i se face rău de ea, și orbește de prea multul ei”. A ara arare, a gîndi gîndire).

Să ne amintim acum celebrul început al lui Enghidu: „Priveste-ți miinile și bucură-te căci ele sînt absurde / Și pitoarele privește-le, seama cum stă / ațîrînd spre lună / Poate că sînt mult prea aproape ca să mă vezi, / dar și aceasta e altceva decît nimic. / Mă voi face depărtare, ca să-ți încap în ochi”. Dreptul la timp este în chip esențial „dreptul la pri-vire”, dreptul de a vedea și de a fi văzut de o privire secundară care să prînde dincolo de aparență, dezvăluind esența ultimă a ființei și a lumii care la Nichita Stănescu este lumina. Este privirea aceasta vinovată însă de depăr-

tarea lăuntrică, de timpul interior dintre „însumi” și „însumi” căci pentru a vedea, ea trebuie să separe eul de lucruri, rupînd unitatea primordială a ființei originare cu imediatul, obligîndu-l să accepte distanța. Intervalul, unde va fi așezat zăul ce „apără” tot ceea ce se desparte de sine” din Elegia a doua, getica. Lexi-cul „anatomiei” ochiului și cel al „fiziologiei” vederii sînt covîrșitoare în lumea poeziei stănesciene încă din volumele de început, dar privirea în Sensul iubirii și în O viziune a senti-mentelor este doar acca primă vedere, fericeală să întîmpine lumea așa cum e, dinainte de că-dere: „Soarele rupe orizontul în două / Țăria își năruie sfîrșite-lei carcere. / Sulite-albastre, fără întoarcere, / privirile mi le-avzîr, pe-amin-două, / să-l întîmpine fericele și grave”. (O călătore în zori). Edeul din vîrsta de aur a dragostei este și el un spațiu al vederii unde adagiul „iubeste ca să fii iubit” a fost înlocuit cu „privește ca să fii privit”. Într-o erotică a privirii tipic stănesciană starea de beatitudine

este dată de oglîndirea îndrăgostiților unul în ochii celuilalt, fiecare gest al bărbatului răs-frîngîndu-se în vederea iubitei, ca în Luna în cîmp, unde se desfășoară un hieratic ritual al privirii. Nefericirea în acest paradis al privirii provine din absența „ochiului” care vede („Nimenia-i pe țărniuri, nici un ochi într-insul / să mă mai răsfrîngă nu-i deschis”. Pînă firziu așteptînd o fată), în vreme ce prezenta lui con-feră iubirii suprema împlinire: „Si viața mea se luminează / sub ochiul tău verde la amiază”. Odată cu Dreptul la timp, însă, privirea în-tră adesea într-o constelație semantică a durerii, vestindu-se ca purtătoare a unei concep-ții „sacrificiale” a artei. Cu poemele acestui volum Nichita Stănescu își asumă dimensiunea tragică a destinului eroic al geniului, menit să-și asigure prin jertfă dreptul la nemurire în ochii oamenilor, dreptul de a renaște, ca în Miza de nenăscuț, în privirea viitorului. Opera își transformă astfel creatorul. Spectacolul propriei străluciri oferit numai prin cuvîntul ge-neros nu e suficient ca pentru viitorul luat drept martor, este necesar ca el să fie consacrat prin actul suprem al sacrificiului de sine. Poetul își va pierde viața sau prezentă și-și va modifica propria-i existență pentru a se arăta în întreaga sa măreție ochilor încă nenăscuți la care ave-lează: „Soldații cei tineri s-au așezat în vi-trină, / chiar așa cum au fost găsiți, împușcați în frunte, / ca să fie văzuți s-au așezat în vi-trină” (Basorelect cu eroi). Negîndu-se dureros pe sine, Nichita Stănescu își mută în eternitate dreptul la a fi văzut, echivalent cu însuși actul de a fi. Este riscul și senza sa de a se salva chiar dacă are îndoiele asupra perenității neme-lui: „Am dat un nume unui copil / și numele s-a spart de timp și de vrăbii / — Știu asta, mi-a zis Dalmonul. / Schimbă-te în cuvinte precum îți zic!”.

La țarm

In umbra de seară
Găsește-ți un colton
Ca o scoică. Ascunde-te-n el.

Crustaceu

Inăntind anevoie pe nisipul fierbinte
Spre apa ce clipește răcoroasă
Și care te mînte.

Anima

Cum să mai scrii
Cu mina plină de singe
Versul tăos
Ca o secure ce plînge ?

Lacrima ta

Să fie încă o dată
Loc de repaos
Și inserare curată.

Și-n lumea ei

Lumea ta să nu uite vreodată
C-ai încaput într-o literă
Toată.

Schimbul

Călare pe a libelulă
Vibrind foarte
Trece prin aer muza călătoare
Spre locuința de aer a poetului.

De prea multă fericire

Mă voi liniști
Ca marea cînd
Ascunde-n adîncuri
Ortrava cea verde.

La luce

Inceram să văd
Cum se-aprind lumina
Peste focul rece.

Era stîns. Și un jar plin de singe
De animal hăituit
Aromea în pădure. Semn de animal tînr.

Ce să scîpăr ? Cu un tremur
Miinile mele începură-a trosni
Ca și crengile, vara, cînd rupe-se de ciute
Un riu de cerneală mă podidi
Pe gură, pe ochi, pe frunte...

Alăuta

Voi scrie
Despre zilele mele
Așa cum sint, apăsat și oarbe
Lovite în chiar lumina lor.

În rază

Un fulg, retezat în plutirea lui lină
Și existența mea atîrînd de un fir de păr.

Dar nu am plîns încă toate mările lumii
Deci nu pot spune
Că sint nefericit.

Lune în rază. Pasu-mi sporește
Sus, tot mai sus, pe firele-i lucii
Și dispar odată cu ea
În soarele mîndru
Ce răstoarnă căldări de venin
Peste mine.

theodor răpan

Vis de primăvară

La streșina gîndului
păsări vineții umplu golul sorții...
Ele se vor abate
stoluri-stoluri
spre poemele mele încă nescrise,

Nenăscut

Ce am scris eu, tăcere pe todeauna rămîne,
clipă ascunsă-n privirea fetei,
prescuri
în limba-ne română,

teatru

«Legenda unei vieți adevărate»

Mai mult decît fericită s-a dovedit
programarea primului spectacol al
recitului turneu al Teatrului dramatic
Baia Mare, în Capitală, pe scena „Na-

Petru Maior, Samuil Micu Klein și
Gheorghe Sîncal — au fost socotii
„părinții rededeptării noastre națio-

Valentin Hossu-Longin

Lupul tînr, în bătaia

aurel maria baros

către iarnă, mai ales, după ce da înghetul,
îl trăgea rău ața și o lua spre Balta Neagră,

...Presărăză citeva fire de tutun într-o foaie
de ziar și, tot îndemnînd, pufăia rar : „Mă,

Dacă ar fi avut de unde să tragă două țigări
una după alta, ar fi terminat de fumat în mar-

...Frigul parcă se mai domolise, nici-o adiere
nu se mai simțea de-acum, și Licură, încălzit,

Acuma, că nu credea în semne era una, ori
că i se speriasse somnul și nu-i venea să intre

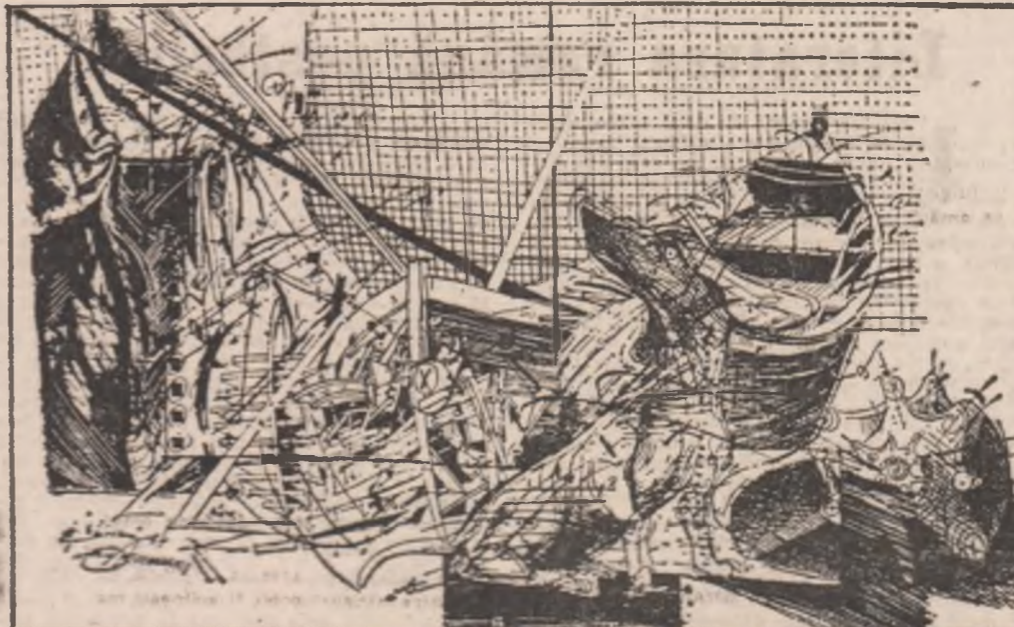
O ia apoi spre casă, tropînd apăsat, ca și
cum ar face citeva mișcări din „Joana”,

— Bă, Marine, bă, lovitte-ar... și somnul te
colecte !

Bețele așez lungi și subțiri le trăsese pe
lumină năvălitoare, și pe biblie noaptea

Licură însă nu băga-n seamă vorbele de
clacă : „De, muieri, trăiăncănesc și ele, a

Li plăcea lui să pesculască toată vara, dar

Graphică de Vintilă Mihăescu

marilena vulpe

Niciodată

Nu este miine-miine niciodată
meru neliniștit încertul azi
E ridicat altarul de omiază
cu pietre de demult, uitată roată

De toamnă

O, glorioasă toamnă, toamna mea,
te-am așteptat ca să îmi fie bine
să se prefacă soarele în stea
și chiolul s-alunece-n suspine

O, glorioasă toamnă-a tuturor,
cu roade așteptate în grădine,
intirziți fructul, descîntînd cu dor
uitarea rîinii sînelui de sine.

Ars poetica

Lăsați singurătățile să fie
descîntec adunat în cicirile
a cerului înalt, podul cu lac
albastru, casă cu cerdac,

să prevestească bun soroc,
Zimbrii cu ochiul fulgerat
de semeție și destin uitat

Lăsați singurătățile să fie
cu oina lor, nelertător izvod,
lăsați-le, să se întîmple în rod.

Îndepărtări

Mă-ndepărtez de tine, iubirea mea uitată,
coboară lin o zare cu gena în apus,
plîngînd pun sărbătoreala sub crucea aplecată
sub piatra anonimă se-groaapă un răpus.

Mă-nsingurez de mine lăsîndu-te departe,
cu oarbă ta privire ce vede doar văzut,
îndepărtarea taie-n oglinzile ei sparte
rotundul pe din două, neliniștit-ncepăt

Promisiuni

— Unde ți-s mugurii, copacul meu ?
— Aștept izbucnirea speranței.

— Ai coroană de freamăt, înfrunzitul !
— Verde sint pină la strigăt !

— Ești împărat de aur, intomatule !
— Mi se coc gîndurile.

— Încă nu ești purpură, copacul meu !
— Flămură am să-ți fiu cînd vei fi oaste !

«Fața nevăzută a capodoperelor»

Curiozitate, dorința de-a afla, de-a
scudi printre amănute de multe ori
mai puțin cunoscute, chiar surpriza
și mai ales setea de-a ști — constantă

vieți închinată unui rost cultural de o
incontestabilă noblete. Alte documente,

de demnitate a artei românești, oferite
de rubrica „Fața nevăzută a capodo-
perelor” — foste ale insuși, înzile evenimentele

Cleopatra Lorințiu

Luni

numal om in toata firea nu l-ar putea scooti. Ba chiar s-ar da intr-o parte si l-ar face loc de trecere, sa n-ai de-a face cu el nimic.

Căruia pe care mergea bezmetic îl ducea sigur, ca și-n alte rânduri, drept în coada lacului. Prins între dealuri, lacul venea aproape în miezul pădurii și se alungea cam cât satul. Mîndra, dincolo de sat, răspundea în gîrlă Cotmenii printr-o vîroagă. Cînd ploua, apele strîmbe de pe coaste îl umflau și vîroaga da peste răscol, bufinind în curțile oamenilor. Nici Licură și nici oei mai bătrîni decît el nu te puteau lămurii pe de-a-ntregul de ce i se spune lacului bent; cu numele asta îl pomeniseră moșii lor, cu numele asta îl știau și ei. A, că mai încoace i-au zis Balta Neagră, asta era altă poveste.

Chiar în buza apei, pe o ridicătură de pămînt, creștea căsoaia pădurarului boieresc, încheată din birne și acoperită cu papură; văzuți de departe, primăvara, vara, cînd mușchiul creșea o năpădea de sus, pînă jos, și se părea că iarba a urcat, treptat, din luminisuri pe grui și apoi pe zidurile și pe acoperișul ei.

În ochii moșului, casa asta stîngheră și puștie se arăta mai întii ca o momie pirjolită de ea, să răsufla în voie; se încălșise, leocăra era pe dedesubt; cînd își scoase căciula, o pală de abur ușor se ridică din părul lui năclăit.

Încercă într-o doară lacului să prionit pe usă, apoi se întoarse spre bent: colțul lui baltene lac, îl fură ochii.

Liniștea învăluia totul, nici peștii nu fosegăiau în ape, papura și pipirigul spărgeau luciul lacului pe margine, întepenite; chiar în față, trasă la mal și aplecată pe-o rină, văzu găoace bărcii; pădurarul n-o mai cîntea pînă-n primăvară. Licură ce-o da la apă, săptămîină de săptămîină, neștit de nimeni, să nu dogească, săraca.

Cînd cobori spre bărcă, prinse cu privirea, în lumina lunii, pinza subțire de abur care plutea peste baltă. Și-odată călcă greșit, gata să vină-n brînci, mai să prăpădească unditea.

— Ia uite, bă!... Tu-ți dorobanțu' mă-tii!... Cit p-acă să-mi rup chiștia!

Se-aseză în poteca și, stringind din făci, scoase numaidecît bocancul.

Cum își pipăia el cu băgare de seamă oul piciorului, auzi limpede un oftat adînc; ca acum treizeci-patruzeci de ani, la o nuntă, cînd înfipsea briceagul în oboul unui lăutar.

„Mă, vericule, da' oțatu-asta nu pre-l al meu! Îl fulgeră un gînd, în primul moment; cit era de amărit și cu durerea-n suflet, el tot a plumă trăgea (i se părea că altfel îl la frica pe dedesubt).

Stătu așa nemîșcat, să prindă încă o dată răsuflarea aia profundă; pușca, lungită alături — o zări cu coada ochiului... „Numa-n somn face omu' așa, mai cumpăni. Și jivină dacă e, înseamnă că doarme... Da' ce lighioană doarme-n apă, că d-acolo veni...”

Lumina scăzu pe neașteptate și o leacă de ger, ca dinspre dimineață, se simți mai aprig. Nimic, însă, nu tulbură tăcerea din jur, ea singură, înfiorătoare.

La o vreme, Licură sălta în picioare cu pușca-n mînă; zice, ce zice, printru dinți, „dracul-lacu!” se încălță și lega șterțul bocanului. Un animal rănit, se gîndise pînă adineaori, cu urechea ciuită degeaba, sau un pui de căprioară, de urs, de lup, Dumnezeu știe de ce, putea

scoate, din fundul rărunchilor, suspine așa de grele; și doar în bărcă, la loc uscat, era adăpost, pe înghetul ăsta, pentru un suflet...

Cîteva pași îl mai despărteau de bărcă, cînd-șase, cînd zări moștelea ascunsă acolo! Împietri locului; îl luă cu ameteală, carnea tremura pe el; „Mă, și-am zis să-mi bag dracului mînișto-n cap!” Din coșul piciorului îl urcă un val de căldură, care se sparge de-abia în creștet, și în urma lui unul de frig îl cuprinsese pînă-n călcie. Dinții-i clătănneau și diridi, să-i sară pușca din mîini. „Că n-o fi vreun... Doamne lărtă-mă! Trăg și mă-mpusc tot pe mine... Nu se lipsesc altcele de... am auzit că le întoarce la al de-a tras...”

Mai făcu un pas și, sugrumat, își adună puterile cit să înghime:

— Bă, stai așa, bă! Dar vieteala care căptușise barca n-o rupse la fugă, nu-și arătă coții, nici carnele, nu tresări.

După încă un pas bîjbîlit, desluși în colțul bărcii față unui om! „Dormea, de să te gînuiești și tu în colțu-ăllalt! Amortise pămîntul sub el!”

Să fi dat Mărin Licură și-n bob, nu ghecea că e vorba de-un om! Primul gînd fu să-l răstoarne cu bărcă, cu tot, să-l prindă ca într-o capcană. „Păi, cine să fie, dacă nu vream descreierat? L... Om, fără căpătii, ce mai! O fi un nelegitit... Aici nu e lucru curat, am bănuțit eu!... Cine se-ascunde în codri, în astea, în bărci, dacă nu bandiții, 'ai? Da' unu' care înnoptează într-o bărcă se sperie, e lucru curat, nu doarme-bubă!”

Acum, că-i mai venise, puțin, înima la loc, se dădu binisor dinapoi bărcii și bătu cu gîtul pustiul în marginea ei; amîndouă și pușca și bărcă, sunară a gol. Dar omul nu se mișcă. O fișcă să fi avut în mînă și nu-l urmasa.

„Zici că mă păcălești, 'ai? Nu se lăsa dău moșul, bușind din nou, de astă dată, fundul bărcii. Vrei să te las să-ți putrezească călcănele aici, încolăcit, să crăpi de frig, mă? L... Zi, aia că nu scapi!”

Ala însă nu se da ridicat cu una, cu două, zăcea ca un netot. Ce să-i facă alde Licură? Să-l ia gîtul cu costura, să tragă prin lemnul bărcii?

— Scoal', mă, n-auri? Scoal'! strigă pînă la urmă, propîndu-se zdărniv pe picioare.

Răsună pădurea, podt, amestecat:

— Oal! Al! Al! Al!

Omul rămase colac în cocorucă, văzu Licură, după un noe potol, și surd buștean. „Mă, numai bețivii dorm peintorzi!” își spuse și căută să-i ia mai bine seama: avea o manta soldătească, bocanci scoroziți, căpeță; aburi băuturii nu se simteau.

„Săracu”, i se făcu miță, un soldat! L-a ajuns frîgul, rătăcit cum o fi de-al lui, altfel nu se pripăsa el taman cotea?”

— Păi, mă, vericule, adăgă și voce tare, somnu-ălcea cade rău... Adică-tea...

Nu acum, numaidecît, da să se-nteleagă moșul, însă peste noapte, mîine, peste o săptămîină, o lună, două, tot degera.

Soldatul, om tînar, cu părul negru — încă nu-l brumase, mai era pînă la zău — făcea cufundat într-un somn de moarte. Oflit și cu cearăne grele, tras la față, cu barba pomită bine-n spic, dormea dus; în zadar îl îngăduș și-l zgîlții alde Licură:

— Mă, băiete, mă! Măi!

Răsufla iute și avea flori, dar de învîiat, nu învia deloc; numai ochii vru să-i deschidă o dată și-i dădu peste cap. „Ce să te miri că n-aude, cînd el stă în nesimțire... Cred și eu c-a întepenit, se lămurii Mărin, trăgîndu-l în afara bărcii. Da', mă uit la el și... nu-ș ce să zic, parcă-l asemui culta...”

După ce, cu luare aminte, îl cercetă din nou, se cutremură dintr-odată și o grabă fără margini puse stăpînire pe el. Un singur gînd îi stăruia de-acum în minte: trim-grăbe, la spî-nare, oricum trebuia să-l ducă pe omul ăsta acasă, cit mai repede.

În beznă pădurii, se azease la pîndă, un lup tînar; printru hățisuri ochii îi scipeau mai viu ca oricînd.

(fragment din romanul „Attă de tînar și nedrept”)

Poeme de nicolae dan frunteletă

Bărbaților de patruzeci de ani

Luști versurile mele și cîntă-le și îmbărbăți-vă cu ele cumpărați-le, cumpărați-vă cu cîțva bani cîteva stele

din bazarul acestor celest care e ființa mea zburătoare care poate fi oricare dintre voi cînd secunda îl doare cînd secunda ară prin el prin noaptea lui deasă, compactă atempune, prietene, atențiune la al putrezealea semnăi va fi vrîta exactă.

Veste bună

Mi-e dor de-o veste bună, poștașule, prietene, zeu al așteptării mele, adu-mi un fluture, o floare de primăvară

chiar presată între două stele adu-mi un brat de iarbă din sud fă-mă să-mi amintesc, fă-mă să mă îmbăt fă-mă să văd, să simt și să aud

princepe dor, mi-e dor de-o veste bună între atîtea poezii care mă red între atîtea vorbe de vîntare între atîtea nori și-atîta nord adu-mi scrisoare blîndă dinspre copilărie

ca un sfîior de rouă pe buzele crăpate alină-mă-n minciună de nu se poate altfel fă-mă să uit că-s noaptea jumătate gîndite-te la mine, pelinul și pierdutul, la singurele meu tînar ce-n așteptare sună

apoi, orice se poate, orice poate să vină prea dor mi este astăzi, prea dor de-o veste bună

Cîntecul de pelinare

Pelin beau, pelin măninc seara pe pelin mă cuic dimineața mă îmboc de gală

mi lustruiesc toate cuvintele le parfumez, le scrobec ca nu cumva să lăse, ca nu cumva să doară în ouzul lumii cu care mă-nlăncesc

sînt banii mei de umbat printre vietele altora mai devalorizati, mai falși și mai puțini cu silabe moarte scuturîndu-se cum se scutură culoarea la crini

Eu sînt gata, zău poate să-ncepă spun OK, normal, așa și-asa zîmbesc, oia, sînt împins, împing, mă grăbesc

via mio, via vie, viao jizi, viața mea Eu sînt gata, o zi după alta trează gîul ochilor mei

fără arome și fără iubire număr ca scribi, din trei în trei și vine seră singurătatea și năstă înarji în steagu ei

adevărata, prea treacătoare mă-nțorc în ea amar, adînc Pelin beau, pelin măninc seara pe pelin mă cuic.

Orient

Orientalii-ocștie sînt de tot ciudați le pot ucide cu un sunet și gîndindu-se intens le tine nu-i iubi, prîntea mea, nu le vorbi

rămii în nordul transilucid mai bine și nu visa, căci singele în vis poate parci invers către izvoare și-oduce omîntirile-napoi

ca pe-o otrăvă, ca pe-o disperare deci, nu veni la mine-n Orient

statue fii, pe nordice cofine de moarte, însă, nu te pot feri eu — ordin tainic de îndrăgostii — cu adorare mă gîndesc la tine

Din turnul toamnei

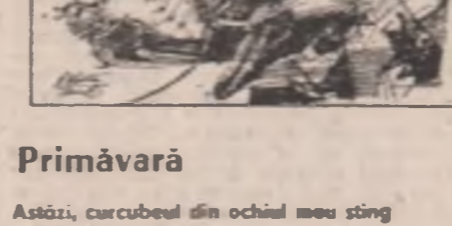
Eu vă strig din turnul toamnei Eu n-am nimic să vă vînd nu vă pot ajuta să reușiți

în viață, în dragoste, în fiii voștri, în nimic nici măcar o bucată de piine nici măcar o călătorie pe mare

vă rog, vă aștept, veniți totuși în anotimpul meu de însingurare veți vedea, veți auzi cum încează cuvintele în planeta somnului meu

veți învîta o limbă care nu mai există care-o murit și moare mereu veți fi iarăși bîneri, de dor secerati mă veți iubi, mă veți trăda, pe rînd

abia mai pot să strig din turnul toamnei spectacol fără sînt folos pe lume Eu n-am nimic să vă vînd

Primăvară

Astăzi, curcubeul din ochiul meu sting o înflorit primăvară se vede pînă în cer, dorm ingerii

în pădurea de lîmbeș, rară; se vede pînă în copilăria mea alegerea de fluturi: por albă, cuvintele abia se nasc, abia

bumca mea adună lacrimi din iarbă ea, magiciantul acestui timp, mă scald în proaze, soarele mă vede

privesc un mugure, se face frunză tot anul s-a-imbolnăvit de verde; eu sînt o pasăre, mă-nțorc din sud ori poate sudul se întoarce-n mine, eu nu aud, vocalele m-aud, a limbă veche strigă pe coame,

ca o sălbăticiune ce-a fugit din iarna grea a sunetului mut, azi sînt bogat, aproape fericit, că mi se dă-napoi tot ce-am pierdut; încep să-mi amintesc, încep să știu, nu-mi mai e teamă cînd se face seară,

astăzi, curcubeul din ochiul meu sting o înflorit a primăvară.

Însingurare

Salcimul nu mai vorbește cu mine Apa nu mai vorbește cu mine Aerul nu mai vorbește cu mine

Doar iarba pelinului îmi strigă rar: Străine, Unde sînt frunzele tale, unde lacrima ta Unde-ți sînt stielele, lumina lor grea?

Și nimic nu pot a răspunde, nimic m-am întornat, m-am înțornat de tot stau singur sub gheațele întrebărilor

nici măcar cu durerea a răspunde nu pot sînt vinovat, prieteni ai zilelor mele m-am rupt dintre voi ca un sunet uitat

dintr-o limbă ce-n lume azi nu se vorbește recușcă și mă-nțorc vinovat doar iarba pelinului, cîmpia absenței

somul acesta ce-mi dăru, ară — unde, străine, unde e totul? — mă strigă prin singe mai rar, tot mai rar

Poetul în iarnă

Să ne așezăm comod într-o fereastră a frigului care curge prin stepa amintirilor noastre

pe o lamă de soabie să ne oșezăm împrejur să crească păduroși pereti unei biblioteci încărcate de cărți ce nu au fost scrise

să ne oșezăm, deci, în afara trupului nostru vremelnic și slab seniori ai cuvintelor, învingători — duri, fără de teamă, fără de iubire chiar

mîini dănsind pe un pergament arid Poce ție, spunea vîntul din nord poce ție, murmură zăpada poce ție, scrierurile, fericitule, lumea e gata să primească poemul

priveste lacom, în rama ochiului tău se naște perla regală, înghețată, moartă, o lacrimă...

Omonimie

pentru mine Sudul e un Bizanț dunărean bolnav de boala simtă a cocorilor

noaptea — hrană vie pe care-o arunc în bușca fiarei ce preface lumea-n versuri

cuvîntul — sabie acestui Don Quijote trădat ce locuiește ori în trupul meu lupîndu-se cu toate visele, cu toată teama

dar înțelegeți-mă, n-am timp să mă traduc în limba voastră amintirilor singelui

Se-ntoarce iarna, despre frig doar ații; cămașa albă a lui Grigore Hagiu

Dimineață de sîmbătă

Dimineață de sîmbătă seamănă cu o insulă în care vaporul cu aer de pe continent

n-a mai venit de mult dimineața mea de sîmbătă este chiar o insulă unde toate nopțile săptămîinii trecute

le primesc și le ascult hei, singuratele, strigă o noapte la mine în cîmpia Dunării un tren cu grauri de toamnă

a invadat gările ierbi, le-a pustiit că a trecut septembrie înseamnă hei, ce tînar ai fost iar într-un vis mușcat de cai albi ai amintirii

în rîni îți mai cîntă și acum singele cu disperatul glas al iubirii Aștept apoi ploile, ori poate iarna aștept dimineața de sîmbătă crește în mine

ca un pui de fiară, temut și dorit vaporul cu aer niciodată nu vine

Moderato cantabile

Să nu privești nu mă privi noi nu mai locuim nici într-o zi

o scorbura de ceas nu ni se-arată vom fi fost cîndva ori poate niciodată nu privi să nu mă privești

se va aprinde aerul și n-oi ști unde ești mai bine mîinile și-ntreabă-le de noi cineva trebuie să-nvețe singur și arta de-a fi doi

să nu privești nu mă privi nicînd nu mă aproape minunea de a fi

nicînd banuială lumii de pe fețe că e tirziu deodată chin și pentru trîsteje,

Serbare școlară

Mai mic decît cel mai vechi nou născut pe scena clasei cu premiul nobel în mîni

gura europiei prin gurile dunării o nouă victimă a alfabetului cîte-s de la A la Z

abia-mi ajung de măsle o voce din sală de mi-ar ști baba și mai puține suspin

socrate

într-o cămasă de cinșă alexandru macedon

plănuși să-i toie pe țoți

parcă-i poala popii hohoti și veltiore

ca să ridă mama oriunde s-ar găsi

și plecă să se bată cu turcii probabil

și eu am trecut deodată

clasele toate-ntr-o zi

paul ioan

Definiție

Cinci degete Arpeggiul mingiilor tale Înclăștare pe porți de destin Monolog între cuget și daltă Cîntetul inelilor muncii Adierea salutului din multiple Rădăcinile brațului despicate din pumn Multiplu speranței că verbul a face Se conjugă prin noi

Convoiul

Cîtă umbră e-n urma de pas a cămăiei!

Din lacrima ei se va naște o oază Soporla se joacă inodind o rază Spînzarea nisipului tremur-n dune Petale de aer ard și-n tăciune

Pașarea PHOENIX refuză-nviera Piramide fierbinți înaltă tăcerea Nici un strigăt nu vrea să dispera

plastică

Peisajul ca pretext

Constantin Gheorghe face în pictura românească contemporană figura artistului preocupat de mestegul său și de perpetuarea, într-o linie cit mai personalizată a școlii maestrului său Corneliu Baba — a cărei filiație este marcat resimțită în lucrările discipolului. Facem această apreciere înainte de a lua în considerare accentele particulare ale picturii lui Constantin Gheorghe, așa cum se afirmă ele în ultima expoziție personală de la „Simexa”, pentru că datele fundamentale care au înțiruit căutările pictorului în plan cromatic și compozițional, în statice și în pictura de gen mai cu seamă, aparțin matricii stilistice de care amintim mai înainte. Gheorghe a reușit, însă, o desprindere timpurie de ceea ce am putea numi „complexul babist”. În sensul abordării unei tematici ce-l frăgulea să se exprime cu multă franchețe și în termenii unei expresivități plastice dense și în același timp sensibilă. Ceea ce-l caracterizează pe artist nu-î altă distincția vizuală cit riguroasa construcție plastică în planuri ample de culoare. C. Gheorghe este, cel puțin în peisaj (domeniul în care arta sa a atins oarecare virtuozitate stilistică), un iscusit artizan al arhitecturii cromatice. Frapante sînt în pinzele lui suprafețele compacte de culoare, în cuprinsul cărora

efectele de lumină și umbră sînt distribuite, cu o știință foarte sigură a dozajului, prin delicat-sensibile armonii tonale. Aici cred că avem de-a face cu una din particularitățile distinctive ale artei sale. Pictorul și-a lămurit, se pare, drumurile în această privință, are suficientă dezvoltătură în tratarea subiectelor, creînd chiar impresia unei ușoare improvizății pe aceeași temă. Cum, dealtfel, se poate lesne observa și în ultima lui demonstrație peisagistică, referindu-ne la seria „marinelor” sau a „burgurilor” egeano-pontice, toate desprînze parcă dintr-un vis frumoase pe care artistul a vrut cu orice chip să-și rețină conferindu-i, pictural, statutul realității. Pe cit de clară este evoluția pictorului în peisaj (am putea vorbi, fără exagerare, de o manieră Gheorghe), pe atît de incitante n-a-au relevat florile sale. Pictorul, deprins să opereze lejer în planuri mari de culoare, și-a ales subiectele din arealul botanic, unde varietatea formelor și nuanțelor cromatice îi oferă puțină oricărei libertăți. El nu pictează floarea „x” sau „y”, ci impresia ei cromatică. Cîmpuri mari de alb susținute de notații tonale în game de verde și ocru și brunuri, dau sentimentul celui ce privește că pictorul urmărește găsirea unei sinteze extreme în definierea formei prin energia valorare a cîlorilor.

Corneliu Antim

ion burnar

Aproape ziua

Unde oare și în care timp și-n care inimă-mi voi fi aproape și cit fragil dar nesupus nici unui fel de mers pe ape unde oare căci o obosit și tineretea trupului meu Babel de-i nemuritor ca pulberea-nodeteli otrava-i trinică adape-l

Balada lupului

De mi-ar fi pămîntu-aproape cînd lîmi sunt plecat pe lume

Erata

Perlo Ce-ți innobilează căușul palmei Este doar opinia scoicii că perfecțiunea există Și acolo unde întunericul oceanului Stă de vorbă nestingherit cu miezul Pămîntului.

Grup statuar

Privrea prizonieră dorințelor Gura ta ce nu se mai apropie... Totul a prevestit prăbușirea zidului de tăcere

Intr-un covor de silabe fierbinți Sub tălpile noastre umede de plînsul iubirii.

Erata

„Stimatei vizitatori ai Pompeiului Vacarmul din sufletul acestor tîneri A răcolit măruntaiele pămîntului Și o lavă rece și transparentă

Le-a umplut gurile ovide de un sîrut Cu călușul silențios al eternității”.

Erata

„Stimatei vizitatori ai Pompeiului Vacarmul din sufletul acestor tîneri A răcolit măruntaiele pămîntului Și o lavă rece și transparentă

Le-a umplut gurile ovide de un sîrut Cu călușul silențios al eternității”.

Corneliu Antim

muzică

Lucrări de tineri compozitori

În sala de concerte a Radioteleviziunii, sub titlul „Muzica românească în contemporaneitate”, a avut loc recent un concert de muzică camerală românească, interesant sub aspectul cuprinderilor stilistice, programînd alături de titluri de valoare recunoscută în peisajul compozitoric românesc al ultimelor decenii trei lucrări semnate de autori tîneri, asupra cărora merită să zăbovim întrucît putem distinge, și aici, caratele valorii.

Cea mai interesantă partitură nu se pare a fi Rapsodia pentru cello și pian de Cristian Alexandru Petrescu, tînar compozitor impus îndeobște prin creații corale, care și-a dezvoltat o manieră stilistică proprie. Lucrarea se sprijină în special pe acel binecunoscut procedeu al repzelor variate. Cu alte cuvînte, reducînd elemente tematice principale, Cristian Alexandru Petrescu renunță la reproducerea tale quale a contururilor inițiale pentru a propune noi desfășurări melodico-armonice, procedeu „cu state de vechime” în istoria muzicii, însă oferind nebanuite resurse pentru muzica secolului XX. Și într-adevăr, la acest tînar autor, dominantă stilis-

tică pare a fi o rezultantă între bruscarea orizontului de așteptare a publicului, prin oferirea unor evenimente sonore diferite esențial de ceea ce s-ar fi putut aștepta, și o anumită orientare spre echilibru, spre simetrii (frecvent mascate la modul arătat mai sus). Și în această lucrare, compozitorul schițează o amplă formă tripartită; cu accent pus pe secțiunea mediană; momentul de maxim interes îl reprezintă însă finalul unde, deși avem aproximativ același material ca la început, acesta este prezentat distorsionat la maximum, atît timbral cit și din punctul de vedere al țesăturii sonore.

O altă modalitate de a înțelege muzica o propune Valentin Petculescu, în Cîntecul de Heduri „Epiphani”, pe versuri de Daniel Turcea. Este izbitoare, la acest autor, propensiunea spre sunetele lungi, tinute, muzica sa (îndeosebi în privința acompaniamentului la pian) avînd parcă aspectul unor blocuri sonore, de un hieratim interesant. Poate fi aceasta o trimitere la semnificația textului (epifania concepîndu-se, cred, ca esențializare-interpretare a realului), poate fi o trăsătură stilistică dominantă (și în alte lucrări înțîlmim procedee similare);

Viorel Crețu

